

ABIELUINSTITUTSIOON

JÄRGNEV lugu käsitleb abieluinstitutsiooni varasid algeid. Abieluinstitutsiooni areng on kulgenud kombelõdvast ja valimatust paaritumisest karjas läbi mitmete variatsioonide ja kohanemiste kuni nende abielunormideni, mis kulmineerusid lõpuks paarisabieludes, ühe mehe ja ühe naise liidus kõrgeimasse ühiskonnakorda kuuluva kodu loomiseks.

² Abielu on olnud korduvalt ohus. Nii omandikui ka usutavad on abielukombeid tugevasti toetanud, kuid see tegelik mõjur, mis abielu ja sellest tulenevat perekonda alati kaitseb, on lihtne ja loomupärane bioloogiline tõsiasi, et mehed ja naised ei saa teineteiseta elada, olgu nad kõige primitiivsemad metslased või kultuurseimad surelikud.

³ Just sugutung ajendab isekat inimest olema loomast parem. Hooliva ja rahuldust pakkuva seksuaalsuhtega kaasneb teatav enesesalgamine, mis kindlustab altruistlike ülesannete ja arvukate rassile kasulike koduste kohustuste võtmise. Selles suhtes on suguelu olnud metslase märkamatu ja aimamatu tsiviliseerija, sest seesama sugutung *sunnib inimest automaatselt ja alati mõtlema ning lõpuks juhib armastama.*

1. ABIELU KUI ÜHISKONDLIK INSTITUTSIOON

¹ Abielu on ühiskonna mehhanism, mis peab reguleerima ja kontrolli all hoidma paljusid füüsilisest kahesoolisusest tulenevaid inimsuhteid. See institutsioon, abielu, toimib kahes suunas:

² 1. isiklike seksuaalsuhete reguleerijana;

³ 2. järglaskonna, pärimisõiguse, õigusjärgluse ja ühiskonnakorra reguleerijana, mis on abielu vanem ja esialgsem funktsioon.

⁴ ¶ Abielust tekkiv perekond iseenesest koos omanditavadega stabiliseerib abieluinstitutsiooni. Teised abielu stabiilsust kindlustavad tugevad tegurid on uhkus, edevus, rüütellikkus, kohusetunne ja usulised veendumused. Ent vaatamata sellele, kas abielu taevas heaks kiidetakse või mitte, sõlmitakse see vaevalt küll taevas. Inimperekond on selgelt inimlik institutsioon, evolutsiooni tulemus. Abielu on ühiskondlik, mitte kiriklik institutsioon. Religioon peaks, tõsi küll, seda võimsalt mõjutama, kuid ei tohiks võtta endale ainuõigust seda kontrolli all hoida ja reguleerida.

⁵ Algeline abielu oli eeskätt tootev, ka nüüdisajal on see sageli ühiskondlik või äriiline suhe. Andiidi tüvikonnaga segunemise ja areneva tsivilisatsiooni kommete mõjul muutus abielu aegamööda vastastikuseks, romantiliseks, vanemlikuks, poeetiliseks, kiindumuslikuks, eetiliseks või isegi idealistlikuks suhteks. Ürgsel paariheitmisel oli aga valiku ja niinimetatud romantilise armastusega minimaalne seos. Mees ja naine ei olnud varastel aegadel palju koos, nad isegi ei söönud kuigi sageli ühiselt. Vanaaja inimeste kiindumus ei olnud kuigi tugevasti seotud sugudevahelise külgetõmbega, nad kiindusid teineteisesse suures osas tänu koos elamisele ja töötamisele.

2. KOSIMINE JA KIHCLUS

¹ Ürgaja abielud kavandati alati poisi ja tüdruku vanemate poolt. Üleminekuetapil sellelt tavalt vaba valiku aegadele kasutati abieluvahendajaid ehk professionaalseid kosjasobitajaid. Nendeks olid algul habemearajad, hiljem preestrid. Abielu oli algselt rühma, seejärel perekonna otsustada, isiklik ettevõtmine on sellest saanud alles hiljuti.

² Ürgsed abielud sõlmiti sunniviisil, mitte külgetõmbe mõjul. Naine ei olnud varastel aegadel suguelu suhtes ükskõikne, kuid ta tunnetas talle kommetega sisendatud soolist alaväärsust. Nii nagu kauplemisele eelnesid röövretked, eelnes lepingulisele abielule vallutusabielu. Mõni naine aitas enda röövimisele kaasa, et pääseda oma hõimu vanemate meeste võimu alt; nad eelistasid langeda teisest hõimust tulnud omanuste meeste kätte. See valsk põgenemine oli jõuga vallutamise ja hilisema võrgutava kosimise vaheline üleminekuetapp.

³ Üks varasemaid pulmatseremooniaid oligi põgenemise matkimine, kunagi levinud teguviisi ommoodi kordus. Hiljem sai pruudiröövi imiteerimisest korrakindel pulmatseremoonia osa. Nüüdisaegse neu teeseldud vastupanu „vallutamisele” ja häbelik suhtumine abiellu kuuluvad vanade tavade juurde. Pruudi kandmine üle läve meenutab mitmeid iidseid tavasid, mis pärinevad muu hulgas ka naiseröövi aegadest.

⁴ Naisel pole pikka aega olnud täielikku vabadust ise abielupartnerit valida, kuid arukamad naised on alati osanud sellest piirangust oma tarkuse ja kavalusega mööda hiilida. Mees on kosimisel tavaliselt aktiivsem pool olnud, kuid mitte alati. Mõnikord algatab abielu ametlikult või varjatult naine. Tsivilisatsiooni

arenedes on naiste roll kõigil kosimise ja abielu etapidel üha kasvanud.

⁵ Armastuse, romantika ja isikliku valiku tähtsuse kasv abielueelsel kosimisajal on andiitide panus maailma rahvaste heaks. Sugupooltevahelised suhted arenevad soodsalt, paljude edenevate rahvaste seas on kasu- ja omandimotiivid asendumas mõnevõrra idealiseeritud ettekujutusega sugudevahelisest külgetõmbest. Sugutung ja kiindumus on elukaaslase valikul külma kaalutlust välja tõrjumaks.

⁶ Kihlus oli algselt abiellumisega samaväärne, varajaste rahvaste seas olid seksuaalsuhted kihluse ajal traditsiooniliselt lubatud. Hilisemal ajal on religioon suguelu kihlumise ja abiellumise vahelisel perioodil tabuks tunnistanud.

3. OSTMINE JA KAASAVARA

¹ Vanaaja inimesed ei usaldanud armastust ega lubadusi, vaid arvasid, et kestva liidu garanteerib mingi käegakatsutav tagatis, omand. Seetõttu peeti naise ostuhinda pandiks või tagatissummaks, mille mees lahutuse või mahajätmise korral kaotab. Kui pruudi ostuhind oli tasutud, lubati paljudes hõimudes tema nahale mehe märk põletada. Aafriklastel ostavad praegugi endale naisi. Armastuse ajal võetud naist ehk valge mehe naist võrdlevad nad kassiga, sest ta ei maksa midagi.

² Pruudinäitused olid sündmused, mille puhuks tütreid pandi kauneisse rõivastesse ja ehiti, et neid avalikult näidata ning saada nende kui naiste eest kõrgeimat hinda. Ent neid ei müüdud kui loomi — hilisemad hõimud ei lubanud abielunaisi edasi müüa. Samuti polnud naise ostmine alati vaid külmavereline rahaline tehing, naist võis omandada ka teene eest. Kui muidu soovitud mees ei suutnud oma naise eest tasuda, võis tütarlapse isa teda endale pojaks võtta, sest siis tohtis ta abielluda. Ja kui vaene mees tahtis naist võtta ega suutnud ahnele isale nõutavat hinda maksta, avaldasid hõimuvanemad sageli isale survet, mille tulemusena ta oma nõudmisi vähendas, sest muidu oleks noor naine võinud põgeneda.

³ Tsivilisatsiooni edenedes ei tahtnud isad enam jätta muljet, et nad müüvad oma tütreid, võttes küll endiselt vastu pruudi ostuhinna, panid nad aluse tavale teha paarile väärtuslikke kingitusi, mis olid ostuhinnaga umbes samaväärsed. Kui hiljem ei pidanud pruudi eest enam maksma, sai neist kingitustest pruudi kaasavara.

⁴ Kaasavara mõtteks oli jätta mulje pruudi iseseisvusest; näidata, et orjanaiste ja elukaaslase kui omandi aeg on ammu möödas. Mees ei saanud kaasavara naise eest enne lahutada, kui oli kogu kaasavara tagasi maksnud. Mõnes hõimus maksid nii pruudi kui ka peigmehe vanemad vastastikku tagatisraha, millest jäidi ilma, kui üks teise maha jättis — see oli tegelikult abielu garantii. Üleminek ostmiselt kaasavarale tähendas ka seda, et kui naine osteti, kuulusid lapsed isale, muudel juhtudel aga naise perekonnale.

4. PULMATSEREMOONIA

¹ Pulmatseremooniad arenesid välja asjaolust, et abielu oli algselt kogukondlik sündmus, mitte ainult kahe inimese vahelise otsuse kulminatsioon. Paariheitmine toimus nii isiklikes kui ka rühma huvides.

² Vanaaja inimeste kogu elu oli ümbritsetud maagiast, rituaalidest ja tseremooniatest ning ka abielu ei olnud selles suhtes erand. Tsivilisatsiooni arenedes, kui abielusse hakati tõsisemalt suhtuma, muutus pulmatseremoonia üha uhkeldavamaks. Varane abiellumine oli nagu tänapäevalgi seotud omandihuvidega ja nõudis seetõttu seaduslikku tseremooniat ning hiljem sündivate laste sotsiaalse staatuse huvides võimalikult laia avalikustamist. Ürginimesel ürikuid ei olnud, seetõttu pidi abiellumistseremoonial olema palju tunnistajaid.

³ Algul meenutas pulmatseremoonia rohkem kihlust ja seisnes vaid avalikus teatamises kavatsusest hakata koos elama, hiljem sai see ametlikuks ühiseks söömaajaks. Mõnes hõimus viisid vanemad lihtsalt tütre tema mehe juurde, teistel juhtudel oli ainus tseremoonia ametlik kingituste vahetamine, mille järel pruudi isa andis pruudi peigmehele üle. Paljud Vahemere idaranniku rahvad loobusid igasugustest formaalsustest ja abielu teostus seksuaalsuhte kaudu. Punane inimene oli esimene, kes arendas välja keerulisemad pulmatseremooniad.

⁴ Lastetust kardeti väga ja et viljatuse põhjuseks peeti vaimude vempe, hakati abiellumist seostama ka teatavate maagiliste või usutseremooniatega, mis pidid tagama viljakuse. Õnnelikku ja viljakat abielu püüti kindlustada paljude võluvahenditega, nõu peeti isegi astroloogidega, et määrata kindlaks abielupoolte sünnitähed. Mõnda aega oli jõukate inimeste pulma-des tavaliseks kombeks inimohvreid tuua.

⁵ Abiellumiseks püüti leida õnnelik päev; kõige soodsamaks pulmapäevaks peeti neljapäeva, kusjuures eriti suurt õnne tõid arvatavalt täiskuu ajal peetud

pulmad. Paljudel Lähis-Ida rahvastel oli tavaks puista-
ta pruutpaar üle teradega; see oli maagiline riitus, mis
pidi kindlustama viljakuse. Mõned idamaa rahvad ka-
sutasid selleks riisi.

⁶ Tuld ja vett peeti parimateks vahenditeks tontide
ja kurjade vaimude vastu, seetõttu kuulusid pulmades
juurde altarituled ja süüdatud küünlad, samuti püha
vee piserdamine ristimiseks. Pikka aega tavatseti mää-
rata vale pulmapäev ja siis sündmus äkki edasi lükata,
et tonte ja vaime eksitada.

⁷ Pruutpaari narrimine ja kõik mesinädalaid veet-
vale paarile mängitavad vingerpussid pärinevad neist
kaugetest aegadest, mil vaimude nähes peeti paremaks
näida õnnetu ja ahistatuna, et mitte neis kadedust teki-
tada. Ka pruudiloori kandmine pärineb ajast, mil peeti
vajalikuks pruuti varjata, et tondid teda ära ei tunneks,
ning peita tema ilu vaimude eest, kes muidu kadedaks
muutuksid. Pruudi jalad ei tohtinud enne tseremooni-
at maad puudutada. Ka kahekümnendal sajandil on
kristlike kommete järgi ikka veel tavaks, et sõidukiast-
mest kiriku altarini katab maad vaip.

⁸ Üks iidsemaid pulmatseremooniaid oli lasta
preestril pulmavoodit õnnistada, kindlustamaks liidu
viljakust, seda tehti ammu enne ametlikke pulmari-
tuaale. Pulmakommete sellel arenguastmel pidid pul-
makülalised öösel ravis läbi magamistoa minema, et
olla abielu teostumise seaduslikeks tunnistajateks.

⁹ Vaatamata kõigile abieluelsetele katsetele mõni
abielu siiski ebaõnnestus. See sundis ürginimest otsi-
ma ebaõnnestumise vastu kaitset ja juhtis teda preest-
rite ja maagia juurde. Säärane areng kulmineerus ot-
seselt nüüdisaegsetes kiriklikes laulatustes. Pikka ae-
ga oli levinud seisukoht, et abielu seisneb vaid lepin-
gu sõlminud vane-mate — hiljem pruutpaari — kok-
kuleppes, viimased viissada aastat on aga kirik ja riik
võtnud abielu oma jurisdiktsiooni alla ja pidanud en-
da õiguseks abielu ametlikuks kuulutada.

5. MITMIKABIELUD

¹ Abielu varases ajaloos kuulusid vallalised naised
hõimu meestele. Hiljem oli naisel korraka vaid üks
mees. See *üks-mees-korraka* tava oli karja valimatust
suguelust esimene sammuke edasi. Kuigi naisel võis
olla suhe vaid ühe mehega, tohtis tema mees niisuguse
ajutise suhte soovi korral katkestada. Ent need lõdvalt
reguleeritud ühendused olid esimene etapp ülemine-
kul karjaelult paarikaupa elamisele. Abielu sellel etapil
kuulusid lapsed tavaliselt emale.

² Järgmine samm paariheitmise arengus oli *rühma-
abielu*. See abielu kogukondlik etapp oli areneva pere-
konnaelu vaheetapp, sest abielusuhted polnud veel nii
tugevad, et paarisuhted oleksid püsivaks muutunud.
Sellesse rühma kuulusid ka vendade ja õdede vaheli-
sed abielud: ühe pere viis venda abiellus teise pere viie
õega. Kogukondliku abielu lõdvemad vormid arene-
sid kõikjal maailmas järk-järgult erinevat tüüpi rüh-
maabieludeks. Need rühmaabielud allusid suures osas
tootemikommetele. Aegamööda, kuid kindlalt kuju-
nes välja perekonnaelu, sest suguelu- ja abieluseadu-
sed, mis kindlustasid laste väiksema suremuse, soo-
dustasid hõimu enda püsijäämist.

³ Arenenumates hõimudes asendusid rühmaabi-
elud järk-järgult uute, tekkivate polügaamiliste ta-
vadega — mitmenaise- ja mitmemehepidamisega.
Kuid mitmemehepidamine ei olnud kunagi üldlevi-
nud, vaid piirdus tavaliselt kuningannade ja rikaste
naistega; edaspidi olid sellised suhted tavaliselt pere-
konnasisesed, mitmel vennal oli ühine naine. Kastide
ja majanduslike piirangute tõttu pidi mitu meest lep-
pima sageli ühe naisega. Ka sel juhul võis naine abiel-
luda vaid ühe mehega, teisi taluti vaid ühiste järglaste
„onudena“.

⁴ Juudi komme, mis nõudis, et mees elaks koos oma
surnud venna lesega ja „oma venna seemet üles kasva-
taks“, oli vanal ajal levinud enam kui pooles maailmas.
See tava pärines ajast, mil abielu oli rohkem perekon-
naasi kui üksikisikute ühendus.

⁵ Mitmenaisepidamise institutsioon tunnistas eri-
nevatel aegadel nelja liiki naisi:

- ⁶ 1. ametlikud ehk seaduslikud naised;
- ⁷ 2. armastusest ja kokkuleppe alusel võetud nai-
sed;
- ⁸ 3. kõrvalnaised, lepingulised naised;
- ⁹ 4. orjanaised.

¹⁰ ¶ Tõeline mitmenaisepidamine, mille puhul kõigil
naistel oli võrdne positsioon ja kõik lapsed olid võrd-
sed, on olnud väga haruldane. Ka mitmikabielude pu-
hul on olnud põhinev, ametlik kaaslane, kodus tava-
liselt tähtsaim. Rituaalne pulmatseremoonia viidi läbi
vaid temaga ja pärimisõigus oli ainult selle ostetud või
kaasavaraga naise lastel, kui polnud muud kokkulepet.

¹¹ Ametlik naine ei tarvitsenud olla armastusest võe-
tud, varastel aegadel ta tavaliselt seda polnudki. Ar-
mastatud naine ehk armsam ilmus alles siis, kui rassid
olid üsna kaugele arenenud, nimelt pärast arenevate
hõimude segunemist nodiitide ja adamiitidega.

¹² Tabunaisest, seadusliku positsiooniga naisest,
tekkis kõrvalnaiste pidamise komme. Selle järgi tohtis

mehel olla ainult üks naine, kuid ta võis olla seksuaalsuhetes ükskõik kui paljude kõrvalnaistega. Kõrvalnaiste etapp oli vaheetapp teel monogaamiale, esimehe samm edasi otsesest mitmenaisepidamisest. Juutide, roomlaste ja hiinlaste kõrvalnaised olid väga sage li ametliku naise teenijad. Näiteks juudid pidasid hilisemal ajal seaduslikku naist kõigi tema abikaasa laste emaks.

¹³ Mitmenaisepidamisele aitasid suuresti kaasa vanaaja tabud, mis keelasid suguelu raseda või imetava naiseaga. Ürgaja naised vananesid väga kiiresti, sest sagedastele rasedustele lisandus raske töö. (Need ülekoormatud naised suutsid ellu jääda vaid seetõttu, et ajal, mil nad parajasti rasedad polnud, pidid nad iga kuu ühe nädala isolatsioonis veetma.) Naine väsis sageli laste sünnitamisest ja palus oma meest võtta teine ning noorem naine, kes aitaks nii lapsi sünnitada kui ka koduseid töid teha. Vanemad naised tervitasid seetõttu uusi naisi rõõmuga, midagi sugudevahelise armukadeduse taolist ei tundud.

¹⁴ Naiste arvu peres piiras ainult mehe suutlikkus neid ülal pidada. Rikkad ja võimekad mehed soovisid endale palju lapsi ja et laste suremus oli väga kõrge, vajasis nad suure perekonna loomiseks tervet hulka naisi. Paljud haareminaised olid üksnes tööürajad, orjanaised.

¹⁵ Inimese tavad arenevad väga aeglaselt. Haaremi eesmärgiks oli moodustada trooni toetuseks tugev ja arvukas veresugulaste hulk. Üks hõimujuht saatis oma haaremi äkki laiali, sest oli veendunud, et ta peaks piirduma vaid ühe naiseaga. Rahulolematud naised läksid oma kodudesse ja nende solvatud sugulased tormasid juhile kallale ja löid ta maha.

6. TÕELINE MONOGAAMIA — PAARISABIELU

¹ Monogaamia on monopol; see on hea neile, kes selle soovitud seisundini jõuavad, kuid kaldub tekitama bioloogilisi raskusi neile, kellel ei ole seda õnne olnud. Ent kui jätta arvestamata monogaamia mõju indiviidile, on see laste jaoks kindlasti parim variant.

² Varaseim monogaamia tekkis asjaolude, vaesuse sunnil. Monogaamia on kultuuriline ja ühiskondlik, kunstlik ja ebaloomulik nähtus — ebaloomulik arenevale inimesele. Puhtamate nodiitide ja adamiitide jaoks oli see täiesti loomulik suhe, samuti on see omanud suurt kultuurilist väärtust kõigi arenenud rasside hulgas.

³ Kaldea hõimud tunnistasid naise õigust võtta oma mehelt abielueelne töötus, et ta ei luba endale teist

naist ega kõrvalnaist; nii kreeklased kui ka roomlased eelistasid monogaamset abielu. Esivanemate kummardamine on alati monogaamiat soodustanud nagu ka kristlaste viga pidada abielu sakramendiks. Isegi elatustaseme tõus on rääkinud järjekindlalt mitmenaisepidamise vastu. Miikaeli Urantiale saabumise ajaks oli peaaegu kogu tsiviliseeritud maailm teoreetiliselt monogaamiani jõudnud. Ent passiivne monogaamia ei tähendanud, et inimkond oli tõelist paarisabielu elama harjunud.

⁴ ¶ Taotledes küll sihina monogaamset, ideaalset paarisabielu, mis on ikkagi omamoodi monopoolne sugupooltevaheline ühendus, ei tohi ühiskond jätta arvestamata nende õnnetute meeste ja naiste mittekadestatavat olukorda, kes ei leia endale selles uues ja täiuslikumas ühiskonnas kohta, kuigi on andnud oma parima, et sellega koostööd teha ja selle nõudeid täita. Suutumatus leida ühiskondlikus konkurentsis paarilist võib tuleneda kehtivate kommete seatud ületamatutest raskustest või arvukatest piirangutest. Tõesti, monogaamia on ideaalne nende jaoks, kes on selleni jõudnud, kuid tekitab paratamatult suuri raskusi neile, kes jäävad külma kätte, üksildast elu elama.

⁵ Vähesed õnnetud on alati pidanud kannatama, et enamik saaks areneva tsivilisatsiooni arenevate kommete alusel edasi liikuda, ent eelisolukorras enamus peaks olema alati heatahtlik ja osavõtlik nende vähemõnnelike suhtes, kes maksavad kõrget hinda selle eest, et neil pole õnnestunud pääseda nende ideaalsete seksuaalpartnerite ridadesse, kes võivad areneva ühiskonna kõrgeimate normide loal rahuldada kõiki bioloogilisi tunge.

⁶ ¶ Monogaamia oli, on ja jääb inimese seksuaalse arengu idealistlikuks sihiks. See tõelise paarisabielu ideaal hõlmab enesesalgamist ja seetõttu ebaõnnestubki nii sageli, sest ühel või mõlemal abielupoolel puudub suurim kõigist inimlikest voorustest — karm enesekontroll.

⁷ Monogaamia on mõõdupuu, millega mõõdetakse sotsiaalse tsivilisatsiooni edenemist, eristades seda puhtbioloogilisest evolutsioonist. Monogaamia ei tarvitse olla bioloogiline ega loomulik, kuid on vältimatu sotsiaalse tsivilisatsiooni otseseks säilitamiseks ja arenguks. See annab tunnete delikaatsust, viimistleb kõlblust ja kindlustab vaimse kasvu, mis on polügaamia puhul täiesti võimatu. Naisest ei saa kunagi ideaalset ema, kui ta on pidevalt sunnitud oma mehe armastuse võitmiseks konkureerima.

⁸ Paarisabielu soodustab ja edendab seda lähedast mõistmist ja tõhusat koostööd, mis on parim vahend

vanemate õnneks, lapse heaoluks ja ühiskonna te-
gusamaks toimimiseks. Toore sunniga alanud abielu
areneb järk-järgult suurepäraseks oma kultuuritaseme
tõstmist, enesekontrolli ja eneseväljenduse täiustamist
ning soojtkamist soodustavaks institutsiooniks.

7. ABIELU LAHUTAMINE

¹ Abielukommete varases arengus oli abielu vaba
liit, mida sai soovi korral lõpetada, kusjuures lapsed
läksid alati emaga kaasa; ema ja lapse vaheline side on
instinktiivne ja see on toiminud kommete kõigil aren-
guastmetel.

² Ürgrahvaste seas osutusid vaid umbes pooled
abielud rahuldavaks. Kõige sagedasem lahkumineku
põhjus oli viljatus, milles süüdistati alati naist — usuti,
et lastetud naised muutuvad vaimumaaailmas maoks.
Ürgseimate kommete kohaselt lahutati abielu ainult
mehe soovil ja need normid on püsinud mõne rahva
seas kahekümnenda sajandini.

³ Kommete arenedes kujunes mõnes hõimus kaks
abieluvormi: tavaline abielu, mida tohtis lahutada, ja
preestri sõlmitud abielu, mida lahutada ei lubatud.
Naise ostmine ja kaasavara kasutuselevõtt vähenda-
sid lahkuminekuid suuresti, sest abielu purunemisega
kaasnes nüüdsest varaline kahju. See iidne omandite-
gur aitab tõepoolest ka paljusid praegusi liite stabili-
seerida.

⁴ Ühiskondliku positsiooni ja omandiõiguste sot-
siaalne surve on alati aidanud abielutabusid ja -kom-
beid alal hoida. Abielu on ajastute vältel pidevalt edasi
arenenud ja tal on nüüdisaegses maailmas kõrge koht,
vaatamata sellele, et seda ründab ähvardavalt rahul-
olematus, mis valitseb nende rahvaste seas, kes omis-
tavad suurt tähtsust isiklikule valikule — uuele vaba-
dusele. Neid kohanamishooge ilmneb edumeelsemate
rasside seas ühiskonna järsult kiirenenud evolutsioo-
ni tulemusena, kuid vähem arenenud rahvastel abielu
õitseng jätkub ja isegi täiustub aegamööda vanemate
kommete toel.

⁵ Vanema ja ammu juurdunud omandimotiivi
uudne ja äkiline asendumine abielus ideaalsema,
kuid äärmiselt individualistliku armastusemotiiviga
on abieluinstitutsiooni paratamatult ajutiselt destabi-
liseerinud. Inimese abiellumismotiivid on olnud te-
gelikust abielumoraalist alati tunduvalt kõrgemad ja
üheksateistkümnendal ning kahekümnendal sajandil
on õhtumaa abieluideaal enesekesksest ja vaid osali-
selt kontrolli all hoitud sugutungist äkki tunduvalt et-
te jõudnud. Igas ühiskonnas näitab vallaliste suur arv

kommete ajutist kokkuvarisemist või üleminekupe-
rioodi.

⁶ Abielu tõeliseks proovikiviks on olnud kõigil ajas-
tutel see pidev lähedus, mis on igasuguses perekonna-
elus möödapääsematu. Kaks ärahellitatud ja rikutud
noort, keda on kasvatatud igale soovile järele andma
ning oma eneseuhkust ja egot täielikult rahuldama,
võivad vaevalt loota, et nende abielu ja koduloomi-
ne eriti õnnestub — tähendab see ju eluaegset ennast-
salgavat partnerlust, kompromisse, andumust ja isetut
pühendumist lastekasvatamisele.

⁷ Nüüdisaegsete õhtumaa rahvaste lahutusi põh-
justab üha enam abielueelset armusuhet mõjutav avar
kujutlusvõime ja idealistlik romantilisus, mida kompli-
itseerib veelgi naise suurem isiklik vabadus ja ma-
janduslik sõltumatus. Iga lahutus, mis tuleneb enese-
kontrolli puudumisest või oskamatusesest oma isiksust
normaalselt kohandada, viib vaid otse tagasi nende al-
geliste ühiskonnaetappideni, millest inimene on alles
hiljuti suure isikliku ängistuse ning rassi kannatuste
hinnaga kõrgemale tõusnud.

⁸ Ent senikaua kui ühiskond ei anna lastele ja noor-
tele õiget haridust, senikaua kui ühiskonnakord ei näe
ette küllaldast abielueelset koolitust ja kuni abiellu as-
tumisel jääb otsustajaks noorte rumal ja ebaküps idea-
lism, jäävad lahutused veel valdavaks. Kui ühiskon-
narühm ei suuda kindlustada noorte ettevalmistamist
abieluks, peab lahutus toimima ühiskonna kaitseven-
tiilina, mis hoiab arenevate kommete kiire kasvu aja-
järgudel ära veelgi halvemad olukorrad.

⁹ ¶ Näib, et vanaaja inimesed võtsid abielu peaae-
gu niisama tõsiselt kui mõned praegused rahvad. Ja ei
paista, et paljud kiirustades sõlmitud ning ebaõnnest-
unud tänapäeva abielud oleksid suurt paremaid iidse-
test tavadest, mis andsid noortele meestele ja naistele
õiguse paari heita. Nüüdisühiskonna tohutu ebajärje-
kindlus seisneb selles, et armastust ülistatakse ja abielu
idealiseeritakse, kuid mõlema põhjalikku uurimist ei
kiideta heaks.

8. ABIELU IDEALISEERIMINE

¹ Koduga kulmineeruv abielu on tõepoolest inime-
se ülevaim institutsioon, kuid see on sisuliselt inimo-
mane — seda ei oleks kunagi tohtinud sakramendiks
nimetada. Setiidi preestrid tegid abiellumisest usuri-
tuaali, ent pärast Eedenit püsis paariheitmine tuhan-
deid aastaid puhtühiskondliku tsiviilnstitutsioonina.

² Inimühenduste võrdlemine jumalike ühenduste-
ga on väga ebaõnnestunud. Mehe ja naise liit abieluks

ning kodu loomiseks on arenevate maailmade surelike aineeline funktsioon. Mehe ja naise siirad inimlikud pingutused edenemiseks võivad, tõsi küll, vaimset progressi üsna palju edasi viia, kuid see ei tähenda, nagu oleks abielu tingimata püha. Vaimse edenemise toob inimese siiras edasipüüd muudel tegevusaladel.

³ Abielu ei saa päriselt võrrelda ka Kohandaja ja inimese vahelise suhtega ega Kristus Miikaeli ja tema inimestest vendade vendlusega. Need suhted on vaevalt küll millegi poolest võrreldavad naise ja mehe ühendusega. On väga kahetsusväärne, et inimeste väär ettekujutus neist suhetest on tekitanud abielu staatuse osas nii palju segadust.

⁴ Samuti on kahetsusväärne teatud surelike rühmade seisukoht, et abielu sõlmitakse jumaliku teoga. Need uskumused viivad otseselt sellele, et abielusuhet peetakse lahutamatuks, olenemata olukorrast või poolte soovist. Kuid juba abielu lahutamise fakt iseenesest näitab, et Jumalus ei osale selle liidu ühendamises. Kui Jumal on kord kaks asja või isikut ühendanud, jäävad nad kokku seniks, kuni Jumal käsib nad lahutada. Ent abielu on iniminstitsioon ja kes peaks otsustama ja ütleva, missuguse abielu võiksid universumi kõrged juhendajad heaks kiita ja missugune liit on oma loomult ning päritolult siiski puhtinimlik.

⁵ Ometi on kõrgetel sfääridel abieluideaal olemas. Iga kohaliku süsteemi keskusmaailmas esindavad Jumala Ainelised Pojad ja Tütred oma abielusidemetega järglaste sigitamise ja kasvatamise eesmärgil loodud mehe ja naise liidu kõrgeimat ideaali. Ideaalne surelik abielu on siiski *inimlikult* püha.

⁶ Abielu oli ja on praegugi inimese ülim unistus ajalikust ideaalist. Kuigi see kaunis unistus nii harva täielikult täitub, püsib ta kauni unistusena, mis meeli-

tab edenevat inimkonda alati veelgi suuremat inimliku õnne püüdma. Ent noortele meestele ja naistele tuleks õpetada midagi ka abielu tegelikkusest, enne kui nad satuvad vastamisi perekonnaelu rangete nõudmistega; noorusideaale tuleks kainestada illusioonide mõningase abielueelse hajutamisega.

⁷ Abielu idealiseerimist noorte poolt ei tohiks aga maha suruda, nendes unistuses sisaldub nägemus perekonnaelu tulevases sihist. See suhtumine on ühtaegu nii stimuleeriv kui ka kasulik, kui ei tekita ükskõiksust abielu ja hilisema perekonnaelu praktiliste ja igapäevaste nõuete täitmise vastu.

⁸ Abieluideaalid on viimasel ajal palju edasi liikunud, mõne rahva seas on naisel oma elukaaslasega peaaegu võrdsed õigused. Perekond on saamas — vähemalt põhimõtteliselt — ustavaks partnerlussuhteks järglaste kasvatamise eesmärgil, millega kaasneb seksuaalne truudus. Ent ka see abielu uuem variant ei tarvitse jõuda nii kaugemale äärmusesse, et annab abikaasadele vastastikuse monopoolse õiguse teineteise kogu isiksusele ja isikupärale. Abielu ei ole vaid individualistlik ideaal, see on mehe ja naise arenev sotsiaalne partnerlus, mis eksisteerib ja toimib praeguste kommete järgi, piiratuna tabudest ja alludes ühiskonna seadustele ja -korrale.

⁹ Kahekümnenda sajandi abielud on varasemate ajajärgudega võrreldes kõrgemal tasemel, vaatamata sellele, et kodu institsioon on praegu tõsiselt proovile pandud probleemide tõttu, mida on ühiskonnakorraldusele tekitanud nii ootamatult ja tormakalt naisele antud vabadused — õigused, mis talle varasemate põlvkondade kommete pikaldase arengu käigus nii kaua keelatud olid.

¹⁰ [Esitanud Urantiale määratud seeravite juht.]